

מתיקות הדרך היומית

גליין מס
1

פרשת וארא
תש"פ

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדרך היומית של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

כיצד הכין בעל האבני נזר את ה'חתן פשעטל'?

הגה"ק בעל האבני נזר ז"ע בזקנותו התלונן על חולשתו, ואמר על עצמו, שכשהיה צעיר בן 13 הוא זכר בע"פ את כל הש"ס בבלי עם התוספות, אך עכשיו בזקנותו איננו בטוח אם הוא עדיין זוכר את הכל...

ומעשה שהיה, בהיותו בחור בן 14 התאסר עם בתו של הרה"ק מקאצק ז"ע. אבי החתן, ה"ה הגה"ק רבי זאב נחום אב"ד ביאלא, הכין לעצמו את כל מה שצריך לקראת החתונה הגדולה שתערך בקאצק, אך מרוב טרדותיו שכח להזכיר לחתן הצעיר שיכין לעצמו איזה פלפול לדרשה, כמו שהיה נהוג שהחתן דורש בעת קבלת הפנים.

באמצע הדרך, כשנסעו החתן ומשפחתו לחתונה, נזכר אביו ושאל את החתן: האם הכנת לעצמך איזה פשעטל? "גם אני שכחתי מזה", ענה החתן. נבהל האב מאוד ואמר לו: "מה תעשה עכשיו? בודאי יהיו שם בחתונה כל גדולי ולמדני הדור, וכולם יצפו לשמוע ממך בעת קבלת הפנים פלפול עמוק..."

"מה הבעיה", ענה החתן העילוי, "יש עוד זמן עד שנגיע לעיר...". הוא בקש מאביו שיתן לו איזו גמרא, האב נתן לו כרך של מס' נדרים והוא התישב עמה מהורהר. לאחר כרבע שעה הוא צעק: "אבא, יש לי...". אך האב הגדול לא היה לא פנאי לשמוע ממנו את הפלפול כי כבר הגיעו לעיר.

כשהגיע מעמד קבלת הפנים לחתן, אכן נכחו שם כל גדולי הדור, למדנים ותלמידי חכמים מובהקים, ובראשם הגה"ק בעל חידושי הר"ם מגור ז"ע, ובקשו מהחתן שיאמר איזה פלפול.

החתן קם והתחיל לדרוש לפנייהם פלפול עמוק למשך כמה שעות בסוגיא של הפרת נדרי האשה ע"י בעלה (נדרים עב), עד שהגאונים שישבו שם יצאו מכליהם למשמע דרשתו של הנער הגאון.

לאחר מכן נגש בעל החידושי הר"ם אל אבי החתן הגה"ק רבי זאב נחום, ושאל אותו: במשך כמה זמן הכין החתן את הפלפול? סיפר לו האב את כל הסיפור ושהחתן חידש את כל זה במשך כרבע שעה. כששמע זאת החידושי הר"ם עמד משתומם ולא יכול היה להרגע: "לולא הייתי מכיר אותך כאיש אמת, לא הייתי מאמין לך כלל!", אמר החידושי הר"ם, "אני הייתי בטוח שהחתן למד את זה במשך כחצי שנה או יותר..."

(אביר הרועים אות מ-מא)

אלו מילים הביאו את רבי מאיר שפירא לידי התרגשות?

ממשפחתו. הרבי הקשיב, ואמר לו שיגיד חצי ספר תהלים ואז הוא יושע. אותו אדם, שכנראה לא היה חכם במיוחד, ניסה להתוכח ואמר לרבי: הרי כבר אמרתי חצי ספר תהלים ולא נושעתי... ענה לו הרבי: עכשיו תגיד פעם נוספת ותושע.

כשהלה תמה לדברי הרבי, אמר לו הרבי כך: במס' ברכות דף ג' מסופר על סדר יומו של דוד המלך, שהיה קם בחצות ועוסק בתורה עד עלות השחר, כיון שעלה עמוד השחר, נכנסו חכמי ישראל אצלו ואמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה, אמר להם צאו והתפרנסו זה מזה, אמרו לו אין הקומץ משיביע את הארי ואין הבור מתמלא מחוליתו, אמר להן לכו פשוו ידיכם בגדוד.

ולכא' צריך להבין שהרי משמע כאן בגמרא שכך היה הסדר כל יום אצל דוד המלך, ואם כן מדוע באו אליו חכמי ישראל עם אותה שאלה כל יום מחדש, הרי הם שמעו כבר את התשובה 'לכו ופשוו ידיכם בגדוד'? אלא התירוץ הוא - סיים ר' יחיאל מאיר - שהם הבינו שאם הם רוצים להצליח בגדוד הם צריכים לבוא אל הצדיק ושהוא יצוה להם לצאת בגדוד, ורק אז הם יצליחו. והוא הדין אצלך, מה שאמרת עד עכשיו זה ענין אחר, ועכשיו תגיד לפי מה שאני אומר לך, ובעזרת השם תושע...

השיעור שלא נשכח

לפני כמה שנים ביקש ממני הגה"צ בעל חיי הלוי הרב ר' יוחנן וואזנר שליט"א לסדר לו פגישה אצל הרבי הק' בעל האמרי סופר מערליץ זצוק"ל. בס"ד הצלחתי לסדר שנוכל להכנס לקודש פנימה. כשנכנסנו, הרבי הקדוש היה חלש מאוד, אך הוא קיבל אותנו במאור פנים שאין דומה לו. עד היום כשאני נזכר, אני מזיל דמעה של געגועים לרבי.

הגה"צ ישב ושוחח עם הרבי בלימוד, אך לפתע הרבי ממש החליף צורה, והיה מאוד מרוגש. היה זה לאחר שהגה"צ בעל חיי הלוי הזכיר שיעור שהרבי נתן לפני 45 שנה במונטריאל שבקנדה, שיעור שעסק בעניני נדרים, והוא התחיל לחזור על השיעור מילה במילה. אין לכם מושג כמה שמח על כך הרבי הקדוש זצוק"ל.

זכותם של בני רב פפא

שמעתי פעם מאחד מגדולי המגידים בדורינו בדברו על חשיבות עריכת סיום מסכת, שעשרת בניו של רב פפא שמזכירים אותם בכל סיום מסכתא: חנינא בר פפא, רמי בר פפא וכו', זכו לכן שמזכירים אותם בכל סיום, כי הם היו עושים תמיד סיומי מסכתא גדולים, סעודות מכובדות כדי המלך לכבדה של תורה...

הגאון הצדיק ר' מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין, מייסד ומחולל לימוד הדרך היומית, ערך פעם בישיבתו סיום מסכתא, וכיבד את אחד מהבחורים לומר את הסיום בתוספת דרשה. הבחור היה אברהם מרדכי הרשברג זצ"ל, שהיה עילוי בצורה נדירה.

קם ר' אברהם מרדכי ואמר: הגמ' מספרת על אביו שאמר "ייתי לי דכד חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתא עבדינא יומא טבא לרבנן". ולכא' יש לדייק, שבהתחלה כתוב 'צורבא מרבנן', דהיינו לומד צעיר, ואז הוא עשה 'יומא טבא לרבנן', רבנן הם תלמידי החכמים המובהקים. אלא הכוונה היא שכשראה אביו בחור צעיר המסיים מסכת, הוא עשה יומא טבא לרבנן, היינו לרבותיו של אותו צורב, כאות הכרת הטוב, כי כל מה שהצעיר זכה להגיע אליו, לא זכה אלא בזכות הרבנים ומגידיו השיעורים שלו ובזכות ההורים שלו.

מרוך ר' מאיר שפירא זצוק"ל נהנה מאוד מדבריו של ר' אברהם מרדכי, הוא קם ממקומו, ניגש אל הבחור בהתרגשות, ונישק אותו על מצחו.

התנא הראשון בש"ס

לכבוד התחלת המשנה הראשונה של מסכת ברכות, נביא כאן רעיון יפה מספר אהלי שם להרה"ק רבי שם מזאלושיץ ז"ע.

התנא הראשון המוזכר במסכת ברכות - וממילא גם התנא הראשון בש"ס - הוא רבי אליעזר. מה זכה רבי אליעזר מבין כל התנאים הקדושים לזכות כה גדולה?

מסביר הרה"ק הנ"ל: בגמרא במסכת סוכה דף כח מסופר שרבי אליעזר אמר על עצמו 'מימי לא קדמני אדם לבית המדרש', זאת אומרת שרבי אליעזר היה תמיד הראשון בבית המדרש. ובזכות זה זכה מדה כנגד מדה שהוא התנא הראשון בש"ס.

ההצלחה - רק עם ברכת הצדיק

ידוע שהרה"ק ר' יחיאל מאיר מגוסטינין ז"ע היה פועל ישועות לאנשים על ידי אמירת תהלים. כשאנשים באו אליו עם צרותיהם, הוא היה מבקש מהם לומר תהלים, לאחד אמר שיגיד את כל ספר התהלים, ולאחד אמר שיגיד חצי ספר תהלים, ולשלישי אמר להגיד פעמיים תהלים, וכך האנשים נושעו מצרותיהם. היו לו גם אנשים שהוא שכר בכסף לומר תהלים באופן קבוע על חולים מסוימים וכד'.

פעם אחת הגיע יהודי אל הרבי והזכיר לפניו חולה

יציאה באמצע התפילה לצרכי פרנסה

בדף היומי (ברכות דף ו): אומרת הגמ': "אמר רבין בר רב אדא אמר ר' יצחק, כל הרגיל לבוא לבית הכנסת ולא בא יום אחד, הקב"ה משאיל בו, ואם לדבר הרשות הלך אין נגה לו", זאת אומרת, אם הוא יצא לצרכי פרנסה הוא לא יצליח בדרכו. אם הוא מוכן לוותר על חזרת הש"ץ בגלל פגישה עיסוקית, חבל לו ללכת לפגישה, הוא לא יצליח בה. וממשיכה הגמ': "בטוח בשם ה', מאי טעמא? משום דהוה ליה לבטוח בשם ה' ולא בטוח".

בזמן התפילה אין לו מצוה להתעסק בצרכי פרנסה, כי עכשיו הוא חייב לבקש מרבוננו של עולם, ואם הוא עוסק אז בפרנסה ומזלזל בתפילה, אז מדת בטחונו לוקה בחסר, ולכן אין נגה לו. מורי ורבי פה מפיך מרגליות גדול המוגידים ר' מרדכי דרוק זצוק"ל היה נותן 3 שיעורים ביום, חוץ ממה שהיה יגע בתורה בכלל כמו אברך רגיל. היה לו שיעור בכותל המערבי לפני ותיקין, היה לו שיעור בשתיים בצהריים בזכרון משה, ובלילה בשמואל הנביא.

מסביר הגאון מוילנא בחידושי הגר"א, שבזמן התפילה אין לו מצוה להתעסק בצרכי פרנסה, כי עכשיו הוא חייב לבקש מרבוננו של עולם, ואם הוא עוסק אז בפרנסה ומזלזל בתפילה, אז מדת בטחונו לוקה בחסר, ולכן אין נגה לו. מורי ורבי פה מפיך מרגליות גדול המוגידים ר' מרדכי דרוק זצוק"ל היה נותן 3 שיעורים ביום, חוץ ממה שהיה יגע בתורה בכלל כמו אברך רגיל. היה לו שיעור בכותל המערבי לפני ותיקין, היה לו שיעור בשתיים בצהריים בזכרון משה, ובלילה בשמואל הנביא.

יום אחד בשיעור בצהריים בא ר' מרדכי כשכולו סוער ונגרש. הוא נעמד באמצע השיעור וסיפר שבבוקר באמצע התפילה בכותל המערבי הגיע עשיר ממנהטן וחילק לכל אדם מאה דולר. השמועה פרשה כנפים באמצע חזרת הש"ץ, ולברכת כהנים כמעט לא נשאר מנין.

"שׁוֹטִים שבעולם" - זעק ר' מרדכי מנהמת ליבו - "אתם יודעים איזו השפעה אתם מקבלים ברוחניות ובגשמיות בשעת ברכת כהנים? ועל כל זה אנשים מוכנים לוותר בשביל כסף, בשביל מאה דולר..."

אליהו הנביא זכור לטוב

בא אליהו זכור לטוב וכו' (ברכות דף ג). למה מזכירים את אליהו הנביא בכינוי 'זכור לטוב'? מסביר הרה"ק בעל הבני יששכר בספרו מגיד תעלומה על מסכת ברכות, כי אין חז"ל מזכירים את שמו של אליהו הנביא אלא לטובה, משא"כ כשרוצים להזכירו לענין אחר מכנים אותו 'ההוא טייעא' או 'ההוא סבא' וכדו'.

עמוד וחצי בדף היומי

במס' ברכות (דף ג) מתרצת הגמרא משמרה ופלגא נמי משמרות קרי להו. כלומר שגם למשמרה וחצי אפשר לקרוא בלשון רבים 'משמרות'.

והחתם סופר (בשו"ת או"ח סי' מו) הוציא מדברי הגמרא דין מיוחד שכשצריך לקחת בשבת לחם משנה ואין לו לאדם שני לחמים אפשר לקחת גם לחם שלם ועמו חצי לחם, כי אחד וחצי נקראים גם כן 'לחם משנה'.

אמר על כך הגאון האדיר ר' פנחס הירשפרונג זצ"ל, שהיה מתלמידי ישיבת חכמי לובלין: מגמרא זו יש ללמוד גם לענין הדף היומי, שייסד מורי ורבי הגה"ק ר' מאיר שפירא זצ"ל, שאף אם לפעמים לומדים רק עמוד וחצי, נקרא גם כן כאילו למדנו דף שלם...

לצאת למלחמה עבור פרנסה

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זי"ע היתה לו כידוע עבודה קדושה בחלוקת שומים בסעודת מלוה מלכה בכל מוצאי שבת, כשהוא מסביר זאת על פי המקובל בשם הבעל שם טוב זי"ע ששום במוצאי שבת היא סגולה לפרנסה.

בעת החלוקה היו האנשים נדחקים מאוד וכמעט היתה שם מלחמה. היה הרה"ק אומר על כך: הגמרא בברכות (דף ג) מספרת שכשבאו חכמי ישראל אצל דוד המלך ואמרו לו עמך ישראל צריכין פרנסה, ענה להם "פשוטו יזיכם בגדוד"...

מי נקרא 'חסיד'?

הגה"ח ר' מוטל סלונמער זצ"ל היה אומר: "חסיד" אינו אלא מי שיש לו רבי". והביא על כך ראיה מדברי הגמרא (ברכות דף ג) שדוד המלך אמר "לא חסיד אני וכו' ולא עוד אלא כל מה שאני עושה אני נמלך במפיבושת רבי ואומר לו מפיבושת רבי וכו'", "אלעס פרגעט ער דעם רבי"ן" [כל דבר הוא שואל את הרבי]...

העצה המובטחת

הגמרא אומרת (ברכות דף ה'): "אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו יעסוק בתורה, ניצחו מוטב, ואם לאו יקרא קריאת שמע, ניצחו מוטב, ואם לאו יזכיר לו יום המיתו".

שאל על כך יהודי אחד את הרה"ק מגור בעל האמרי אמת: ואם גם זה לא יעזור, מה נעשה?

ענה לו הרבי: "כוננת הגמרא אינה על יום המיתה לאחר מאה ועשרים, אלא על כל יום ויום שעובר ומת ולא יחזור עוד לעולם, ואם אדם יזכור את זה תמיד ולא ישכח, מובטח לו בודאי שיוכל להתגבר על יצרו..."

מילה טובה

הרה"ק רבי מנחם מנדל מוויטבסק התבטא פעם שרוצה להתפלל במשך ימי חייו תפילה אחת ראויה.

כשהגיע לארץ ישראל, ואוירה דא"י מחכים, השיג שזויה מדרגה גבוהה, ועל כן התבטא בנוסח אחר: שרוצה במשך ימי

מגנזי החכמה

בשנת תרצ"ז שבת הרבי מסאטמאר זצ"ל שבת אחת בעיר שאמלוי. לביל שב"ק בא הרב משאמלוי, הגה"צ ר' שלמה זלמן עהרנרייך זצ"ל, אל שולחנו של הרבי. כשהגיע הרבי לאמירת תורה, כיבד את הרב משאמלוי שיאמר הוא תורה. נענה הרב ואמר: "איך קען נישט" [איני יודע]. כששמע זאת הרבי מסאטמאר הגיב מיד כדרכו: זה לא דבר תורה...

ענה הרב משאמלוי: "יש לי ראיה מדברי חז"ל שזה נקרא דבר תורה, שהרי אמרו חז"ל (ברכות ד.) למד לשונך לומר איני יודע, ואם זה לא דברי תורה למה צריך להם לימוד?"...

מיד הגיב הרבי מסאטמאר ואמר: "זה כבר נקרא דבר תורה"...

(מושיעין של ישראל ח"ו)

נקודה למחשבה:

אם עמד אדם בדבר מצוה, אל יחזיק טובה לעצמו לומר כמה חסידא אנא, אלא יתן תשבחות והודאות למקום ישתבח ויתעלה זכרו, שהצילהו מחטוא לפניו, אשר בידו להטות לבו אל כל אשר יחפוץ, שנאמר (משלי כא א) פלגי מים לב מלך ביד ה', ואומר (בראשית כו) ואחשך גם אנכי אותך מחטוא לי.

(ספר חסידים סימן כט)

חייו

לו מר

לפני הקב"ה לכל

הפחות מילה אחת ראויה. מרן כ"ק האדמו"ר מאמשינוב ארה"ב זי"ע הביא סימוכין לכך מדברי הגמרא (ברכות ז.) וקמה זעמו רגע, ופירשו התוס' (ד"ה שאלמלא) מה היה יכול בלעם הרשע לומר בשעת רגע. ותרצו שיכול היה לומר 'כלם'. והרי מדה טובה מרובה עד כמה יש לפעול במילה אחת ראויה.

קדושה יתירה בארץ ישראל

בספר חקל יצחק פרשת שלח מביא סיפור ששמע מאביב האמרי יוסף. מעשה ביהודי ששאל את פי הצדיק רבי משה לייב מסאטמאר זצ"ל, האם לעלות לארץ ישראל. והשיבו שמצינו גמרא (ברכות ה.) דבי כנישתא דבבל יש להם קדושת ארץ ישראל, ומתקיים בהם לעמן ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה. ולכן, אם ידע הוא בנפשו שמתנהג בקדושה יתירה עד שיכול לגור עם בני ביתו אפילו בבית הכנסת, יכול הוא לנסוע גם לארץ ישראל. אבל אם אינו מסוגל למעלה יתירה כזו להתגורר במקדש מעט, גם לארץ ישראל לא יסע.